

Armand Goșu
RUSIA
o ecuație complicată

Convorbiri cu Lucian Popescu

POLIROM
2021

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i>	5
-----------------------------	---

Partea I. Românii și Rusia

Fereastra către Răsărit deschisă de basarabeni.....	11
Istoria scurtă, dar agitată a studiilor românești privitoare la Rusia.....	27

Partea a II-a. Agonia regimului Putin

Rusia de la bolșevicii lui Lenin la silovikii lui Putin.....	57
Alegeri printre bastoane și așteptarea sancțiunilor pentru cazul Skripal.....	68
De ce au creat rușii conflictul din Marea de Azov.....	78
Războiul Rusiei cu Occidentul va dura. Cum a intrat Putin într-o capcană cu anexarea Crimeii și de ce au devenit tătarii crimeeni dușmanii Rusiei.....	85
Despre alegerile locale din Rusia. Partidul lui Putin suferă o lovitură. Și despre protestele, înscenările, arestările de dinaintea alegerilor.....	96
Cum s-a strecurat propaganda rusească la Forumul Mondial al Holocaustului. Și de ce vrea Putin să rescrie istoria celui de-al Doilea Război Mondial.....	110
Criza petrolului. Acordul ruso-saudit nu a reușit să oprească incredibila coborâre a prețului petrolului....	131

„O falangă feminină, pe care Lukașenko, un misogin, a desconsiderat-o și a ridiculizat-o în toate ocaziile, i-a aplicat lovituri mortale”	141
Cum a ajuns Rusia să spună că Navalnîi s-a otrăvit singur și despre neputința Occidentului în fața situației din Belarus	162
Navalnîi a fost judecat în secția de poliție. Doar pe vremea lui Stalin se mai putea întâmpla așa ceva.....	170
„Navalnîi nu susține anexarea Crimeii, nici instaurarea dictaturii în Rusia, nici deportarea cecenilor. Toate acestea sunt teme ale propagandei rusești”	179

Partea a III-a. Ucraina. De la Poroșenko la Zelenski

Zi istorică pentru Ucraina. Înființarea Bisericii autocefale. Consecințe pentru Kiev, Moscova și București	191
Cauzele victoriei lui Vladimir Zelenski în alegerile prezidențiale din Ucraina și consecințele acestei victorii uimitoare.....	204
Orice alegeri libere și corecte reprezintă o înfrângere pentru Putin	217
Zelenski a dovedit că face față unor negocieri dure cu Putin. De ce vor rușii un acord de tranzit al gazului cu Ucraina, deși au aproape gata Nord Stream și South Stream	230

Partea a IV-a. Republica Moldova. Agonia și prăbușirea regimului Plahotniuc

„S-a furat masiv. Nici în Rusia nu se fură la vot cum s-a furat acum în Republica Moldova. Putin poate să fie invidios pe Plahotniuc”	245
„Felul în care instituțiile de la București au gestionat relația cu Chișinăul ar trebui să producă un cutremur în sistemul de securitate și politică externă din România”	254

Voluptatea eșecului. Despre cauzele victoriei socialistului Ion Ceban în alegerile de la Chișinău	277
De ce a picat guvernul Maia Sandu	288
Vizita ministrului Szijjártó Péter la Chișinău determină România să reseteze relația cu Republica Moldova	300
„Dodon este prea slab ca să poată supraviețui politic fără cârja rusească”	306
Cum a câștigat Maia Sandu. Rolul enorm al diasporei. Cât l-a ajutat Moscova pe Dodon	325

Dar această întrebare – „De ce n-a rămas în străinătate?” –, care este foarte populară în România, o întâlniți mai puțin în alte țări, atât în presă, cât și în dezbaterile publice.

Ține de memoria noastră istorică; se explică prin faptul că majoritatea covârșitoare a disidenților români primeau pașaport și plecau în Occident. În mintea românilor, obiectivul era plecarea în Occident și era unul personal, individual, iar actul de disidență era mijlocul de obținere a pașaportului pentru a putea pleca. La ruși, obiectivul era schimbarea regimului, prin reforme, dar pentru asta trebuia ca opozantul să rămână în țară, nu să plece.

Vă reamintesc cazul Mihail Hodorkovski. A fost eliberat în decembrie 2013, practic deportat în Occident, adus la avion cu cătușele la mâini, direct din lagăr. Astăzi, el nu mai contează în Rusia. Mai adună câteva zeci de *like-uri* la postările sale... care sunt făcute de la Londra.

Navalnîi s-a întors la Moscova ca să facă politică, vrea să schimbe Rusia. Nu vrea să devină un Hodorkovski fără ca măcar să aibă banii fostului șef al gigantului petrolier Iukos.

Dar de ce acum? Putea să revină la primăvară, în fond, nu și-a încheiat recuperarea.

Cred că decizia de a reveni acum a fost dictată de statutul său în Rusia. Procuratura Generală anunțase deschiderea unui dosar pe numele lui. Ceva cu deturnări de fonduri. Adică ar fi deturnat banii propriei fundații, deja celebra Fundație Anti-corupție. Navalnîi a fondat-o și a condus-o mulți ani. Astăzi, director este colaboratorul lui, Ivan Jdanov.

Alt dosar, care a și fost pretextul folosit la arestarea în aeroport, este cel deschis de Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP) – acesta ar fi corespondentul în limba română, în rusă se numește *Federalnaia slujba ispolneniia nakazanii*, Serviciul federal de executare a pedepselor. Navalnîi

a fost condamnat de multe instanțe din Rusia. Acolo tribunalele sunt strict controlate de FSB, iar judecătorii execută cu mâna la chipiu ordinele primite. Una din condamnări este în procesul Yves Rocher, în care fratele său Oleg a primit închisoare cu executare, iar Aleksei – 3,5 ani de închisoare cu suspendare.

Asta în ce an s-a întâmplat?

În 2014, dar procesul începuse din 2012. Francezii s-au considerat înșelați de frații Navalnîi cu peste 500 de mii de euro, dacă-mi amintesc bine. Însă aceștia respectaseră prețul pieței, lucru recunoscut de avocatul celor de la Yves Rocher. Numai că francezii n-au retras plângerea împotriva lui Navalnîi, iar procesul a continuat. Sentința a stârnit multe comentarii la acea vreme. Pentru că, între timp, Navalnîi devenise politician de anvergură națională. În toamna lui 2013, Navalnîi a luat peste 27% la alegerile pentru primăria Moscovei, câștigate de Serghei Sobianin, omul sistemului, susținut de Kremlin. Din 2013 Navalnîi începuse să devină o amenințare la adresa puterii.

În octombrie 2017, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dat o decizie în favoarea fraților Navalnîi, pentru că nu au avut parte de un proces echitabil, iar sentința a fost motivată politic. Deci nu pe speța Yves Rocher, ci pentru că justiția nu funcționează normal în Rusia. Fiind membră a Consiliului Europei, Rusia este obligată – teoretic – să pună în aplicare decizia Curții Europene a Drepturilor Omului. Instanțele din Rusia ar fi trebuit să anuleze sentința și să rejudece cazul.

Și pentru că Navalnîi a fost condamnat la trei ani și jumătate cu suspendare în 2014 e arestat la 17 ianuarie 2021?

Acea condamnare prevedea că Navalnîi trebuie să se prezinte de două ori pe lună la poliție până în decembrie 2020. Cum în august el a fost otrăvit cu noviciok și transportat în comă la Berlin, Navalnîi nu s-a mai prezentat, deși avocata

sa a făcut notificări la timp, iar poliția rusă știa unde se află, a și purtat corespondență cu Navalnîi la adresa lui din Germania. La 29 decembrie, ANP l-a dat în urmărire internațională, a cerut arestarea lui și transformarea sentinței de închisoare cu suspendare într-una cu executare – ceea ce se va judeca la 29 ianuarie.

Să rezumăm: în loc să anuleze sentința și să rejudece echitabil dosarul Yves Rocher, așa cum a decis Curtea Europeană a Drepturilor Omului, instituțiile din Rusia cer sancționarea unui om dus în comă la Berlin, care nu se știa dacă scapă sau nu cu viață, pentru că nu s-a prezentat la poliție, deși comunicase poliției unde se află și faptul că din motive medicale nu se poate prezenta...

Da, exact, iar ANP cere acum transformarea condamnării la închisoare pentru 3,5 ani cu suspendare în închisoare cu executare.

Și aceasta este doar continuarea unui lung calvar. Începutul a avut loc acum 14-15 ani, când s-au pronunțat primele condamnări. N-am făcut un calcul, dar Navalnîi are zeci de condamnări la activ în instanțele din Rusia. Ar fi o greșeală să luăm în serios corectitudinea acestor condamnări, toate pot fi suspectate că sunt motivate politic.

Pentru context, care au fost cele mai importante condamnări?

Cele mai importante au fost Yves Rocher și Kirovles. Cu ambele procese a mers la Strasbourg și a câștigat acolo. Oricum, nu a contat.

Cele mai multe procese pe care le-a pierdut sunt pentru calomnie. Mai mulți oligarhi ruși l-au dat în judecată pe Navalnîi din cauza dezvăluirilor făcute în anchetele de corupție și au câștigat.

El are două canale YouTube cu milioane de abonați. Face niște filme-anchetă excepționale pe teme de corupție. De pildă,

cel cu dezvăluirile despre averea fostului premier Dmitri Medvedev, celebrul *On vam ne Dinom*, are 37 de milioane de vizualizări. Dezvăluirile despre oligarhi, despre prietenii lui Putin, despre generalii din serviciile secrete, despre judecatori, despre relațiile acestora cu lumea interlopă sunt fundamentale pentru a înțelege ce este și cum funcționează Rusia astăzi. Atât pentru intelectualii ruși care vor să priceapă în ce țară trăiesc, cât și pentru străini, fie ei diplomați, ziariști sau din zona academică, Navalnîi pune o lupă mare ce dezvăluie partea hidoasă a regimului Putin.

Asta și explică de ce se tem de Navalnîi. Se vede că sunt îngroziți, cred că altfel n-ar fi făcut atât de multe prostii. Tentativele de compromitere, de anihilare, de șantaj au curs unele după altele. Dacă adunăm perioadele în care a stat închis în urma unor sentințe civile și administrative, cred că sunt cel puțin șase luni de închisoare.

Totodată, Navalnîi e un om politic, vrea să-și crească șansele în bătălia pentru putere. Cât sunt de obiective anchetele de corupție, dezvăluirile lui?

Sunt în afară de orice dubiu; sunt impecabil documentate.

Cred că Navalnîi își înțelege altfel rolul pe care-l are de jucat în istoria Rusiei. Din diverse interviuri și din relatările unor apropiați, mi s-a părut o persoană sofisticată intelectual... el vrea să genereze un context care să permită o schimbare majoră în politică, într-un sens democratic, occidental.

Astăzi, luni, 18 ianuarie, Navalnîi a fost condamnat la 30 de zile de închisoare. Procesul s-a desfășurat în... secția de poliție. Cât de normală este o procedură ca asta?

Era... normală... să zicem în anii 1930... când funcționau celebrele troici, în 10 minute erai judecat, condamnat și executat.

Așa ceva este fără precedent. Nici pe vremea lui Hrușciov sau a lui Brejnev nu s-ar fi putut întâmpla astfel de lucruri. Nici măcar Codul penal adoptat în 1960, în timpul lui Hrușciov, nu s-a respectat.

Seamănă cu tribunalele speciale sovietice. Dar în acest caz nu s-au respectat nici măcar condițiile de înființare ale acestora. E halucinant ce se întâmplă... îmi depășește imaginația. Și am văzut destule în ultimii 30 de ani.

Va urma, la 29 ianuarie, procesul inițiat de ANP în care se cere închisoare pentru Navalnîi. Adică termenul de 3,5 ani de închisoare cu suspendare să fie transformat în închisoare cu executare. Pe motiv că nu s-a prezentat de șase ori în fața ofițerului de poliție, în ultimele luni.

Vă așteptați ca populația să reacționeze? N-am auzit de proteste în Rusia pentru că FSB l-a otrăvit pe Navalnîi.

Au fost 2.000 de oameni care l-au așteptat pe aeroportul Vnukovo din sudul Moscovei. În fața aeroportului erau zeci de mașini speciale cu polițiști, jandarmi, trupe de intervenție. Poate că așteptările erau mai mari, Navalnîi a făcut un apel să vină cât mai multă lume... acum și frigul – a fost cea mai mică temperatură din această iarnă, $-23,6^{\circ}\text{C}$ – a făcut ca numărul celor care au venit la Vnukovo să nu fie prea mare.

Au fost arestați 53 de oameni la Vnukovo. Alții au fost arestați pe când plecau din Sankt-Petersburg spre Moscova, iar unii la Șeremetievo, unde a și aterizat; în total au fost 67 de arestați, dintre care trei au fost duși cu salvarea la Urgențe. Putem presupune că au fost bătuți și au avut nevoie de intervenția medicilor.

Dar sunt de acord cu observația dumneavoastră că n-au fost proteste. Lumea a reacționat cu calm, cu o doză de cinism la dezvăluirile despre existența unei unități speciale de lichidare

fizică a opozanților regimului. Urmează în curând noi dezvăluiri din anchetele Bellingcat pe această temă. Numărul celor care au fost otrăviți e mai mare. Doi, Kara-Murza și Navalnîi, au scăpat, salvați de faptul că au fost trimiși la tratament în Germania. Alții n-au avut acest noroc și au fost uciși. Știm numele ofițerilor care fac parte din această unitate de lichidare. Știm despre deplasările lor, avem fotografiile lor, detalii multe despre activitățile fiecăruia. Mă așteptam ca aceste dezvăluiri să producă un șoc în societate... Nimic! Absolut nicio reacție din partea opiniei publice, ca și cum era de la sine înțeles că FSB, după modelul unității speciale conduse de Pavel Sudoplatov, din vremea lui Stalin, se ocupă în continuare de lichidarea unor persoane critice față de putere.

Totuși, cum de a scăpat Navalnîi cu viață?

La întrebarea dumneavoastră a răspuns unul dintre ofițerii FSB participanți la operațiune și care a fost „intervievat” de Navalnîi. În apropierea Crăciunului, Navalnîi a publicat o înregistrare halucinantă cu un ofițer FSB care a oferit mai multe detalii decât putem noi procesa. Unele au intrat deja în folclorul moscovit. Faptul că otrava a fost pusă în chiloți, de pildă... Și acest nefericit ofițer, care nu s-a prins că vorbește la telefon chiar cu cel pe care ar fi trebuit să-l ucidă, a spus că pur și simplu au avut ghinion, că, dacă avionul ar mai fi întârziat puțin, Navalnîi ar fi fost mort. Deci piloții avionului cursei Tomsk-Moscova, care a aterizat forțat la Omsk, și medicii de la spitalul din Omsk care au intervenit imediat i-au salvat viața lui Navalnîi. Dacă piloții ar fi continuat drumul spre Moscova, încă patru ore, sau dacă medicii n-ar fi executat anumite proceduri, Navalnîi ar fi fost mort acum. Cum ar spune un clasic, FSB a avut ghinion.

Navalnîi nu ar fi putut să prevadă că va fi arestat și închis la intrarea în Rusia? Cariera lui politică s-ar fi terminat – spuneți